

Verê verkan kêmanîya ma ya tew girde na ya ke ma xo tarîf nêkenê. Yanî ma tarîf nêkenê ke "kurdî" çî yê, çî ra yenê meydan. Ma netewe yê, şar ê, eqalîyetêko etnîkî yê, ma çî yê? Eke ma xo heme hetan ra û tam tarîf bikin, ma bizanîn ma çî yê, a gama do bellî bibo ke hewceyîya ma bi çî esta û ma do bizanîn ke ma bi çî hawayî, bi kamcîn meto- dan seba çî mucadele bikin. 2

Mucahît Goker: "Ziwanê Dadî Sey Şitê Dadî Helal û Weş o"

Roportaj:
Hesen
ÇAKIR

"Nizdê vîst serr a ke xebatêke ercîyaye vi-razyena. Kitabî, kovar û rojname ke nisyê, însan wendiş û nuştîş pê hesyayî. Înternet inî gure de, gureyê wendiş û nuştîş de cayê muhîm o. Kovara Vateyî, kovara Şewçila û rojnameyê Newepelî semêd ma çilayê ercîyaye yê. Labelê teyna bes nîyo. Gereka ziwan ser perwerde bibû. Û televîzyon zî gereka bibû. Kirdkî bi huner û muzîk lez yena şinasnayîş. Edebîyat, folklor, muzîk, senatê destan ser o festîvalî, sempozyumî bajaran de, qezayan de gereka bivirazîyê. Her çî ra ver gereka însan ma qîymet bidû ziwan û qîsey bikerû. No rid ra ez vana "Ziwan dadî, sey şit dadî helal û weş o." 4

Xebatkarê Çayxaneyê Şanoyî

S. Ozan ASLAN

Rocêke ez û di hebî embazê xo ma Dîyarbekir de şîy şanoyê şarederîya şaristanê girdî qey bi ke kaye temeşe bikerin. Embazêke ma va: "Ma kaye ra dima vinderin kaybazan dir henî qîsey bikerin, vanê qîseykerdişê kaybazan zaf weş o, zaf henekçî yê. 5

Soner Soyerî ra Albumêna

Muzîsyen **Soner Soyerî** ke reya verêne serra 2006î de bi nameyê "Awaz" yew album vetbi, nika bi nameyê "Rayîrwan" (Raywan) albumêna vet.

No album de Îlkay Akkaya û Îbrahîm Rojhilatî zî Soner Soyerî de duet kerdo û rengêko rindek dayo albumî. 3

Urdun de Kurdê Zazayî

Bîlal ZÎLAN

Kurdanê Urdunî ra qismêk wextê Eyûbiyan de, qismêk zî wextê Memlûk û Osmanîyan de şîyê Urdun. Qismêk mehleya kurdan yê Şamî ra seba tîcarretî şîyê Urdun, la dima uca de mendê. Reyna qismêk qewxeyê eşîran yan zî serewedar-

tişê kurdan dima şîyê Urdun. Kurdê Urdunî nê eşîran ra ameyî meydan: Eyûbî, Aşîti, Baravî, Berazî, Daqurî, Dêrikî, Reşwanî, Şêxanî, Metînî, Millî, Zaza, Kîkî, Wanî û Omerî. Binê eşîra "Zaza" de nê keye û barixî estê: Ziriklî, Zikrî, Molla, Urfalî, Siwêreklî, Îbişî, Dîyarbekirî, Qereşolî û Alûsî. 6

TI QEY NÊAMA?

roj şî xo ra
her ca bî lêl
lêl bî tarî
tarî bî zulmatî
astarê şewe amay, ti nêama
aşma şewe vêjiye
her ca bî lêl
lêl bî roştî
roştî xo şana dêşt û koya
aşme amê, ti nêama
rojî bî aşmî
aşmî bî demserî
demserî bî serrî
serrî amay şî, ti nêama
qudimê zanîyanê mi bî kêmi
dest û payê mi lerzay
ziwanê mi bî lal
hela mi ra vaje eşqê zereyê mi
baweriyê zereyê mi têde amay
ti qey nêama?

Alî BEYTAŞ

Eutelsatî Weşana Roj TV Birna

Kanalê televîzyonî Roj-Tv ke Danîmarka ra bi wasitayê şîrketê asmênî Eutelsatî neşrîyat kerdêne, weşana ey hetê nê şîrketî ra ameye vindarnayene. Roj-Tv derheqê şîrketê Eutelsatî de dawa akerde. 3

Verestî

Lezgîn GOZEN

Enka bîyo qîyele, yanî roj ameyo hele. Ez hema ra zî xwu ra pers kena, semedo ki min ziwanê xwu, xwu çim de indek pêra vistbi çî bi? 5

Ca

Murad CANŞAD

O ke mi va "ca!" Kirdaskî de vanê "cih" la embazê ma yê ke ziwanê xo kirdaskî yo, hema-hema pêro vanê "cî". Cîyê min, cîyê te... 7

EDÎTORÎ RA

Roşan LEZGÎN

Ma kurdî mucadeleyê xoyê bindestîye ra vejîyayîşî de zaf enerjî serf kenê la mucadeleyê ma aqilane û rast nîyo. Neteweyê serdestî kamcîn hetî ra tewr hêzdar ê, kamcîn hetî ra eşkenê ma bipelîxni, xora ê tim wazenê ma zî bi ê metodî mucadele bikîn!...

Verê verkan kêmanîya ma ya tew girde na ya ke ma xo tarîf nêkenê. Yanî ma tarîf nêkenê ke "kurdî" çî yê, çî ra yenê meydan. Ma netewe yê, şar ê, eqalîyetêko etnîkî yê, ma çî yê? Eke ma xo heme hetan ra û tam tarîf bikin, ma bizanîn ma çî yê, a gama do bellî bibo ke hewceyîya ma bi çî esta û ma do bizanîn ke ma bi çî hawayî, bi kamcîn metodan seba çî mucadele bikîn.

Meydan de yo ke miletê ma bindestê tayê miletanê bînan o. Her hîrê miletê ke kurdî kerdê binê hukmê xo wazenê "kurdîyena" kurdan mîyan ra wedarê.

Tîya de ma bineyke bala xo bidîn dewlete ser. Dewlete çî ya?

Dewlete, gelek rêxistinê ke goreyê sîstemêk pêrabeste gureyenê ra ameya meydan la rêxistina tewr girde ya îdarekerdişê komelê merdîman a.

Dewletanê verênan de berjewendîyê brokrat, memur û leşkerê ke mîyanê çerxê rêxistina dewlete de gureyenê û zumreyê aristokrat

tede estbo zî esasê xo de dewlete nameyê sultan/xanî ser o hukim kerdêne, coka her çî xizmetê sultan/xanî de bî. Tabî hukimdarî, sultan yan zî xanî verê verkan selahîyetê xo rasterast Homayî ra la dima dînê Homayî ra girewtbî.

Dewletê verênan gama ke dest nayêne miletêk yan zî welatêk ser, esasê xo de waştêne hetê dînî ra miletî îlhaq bikerê. Dewletê xelîfeyîya îslamî heme wina bîy. Herçiqas împaratorî hetê dînî ra bineyke reformîstî bîy zî ancî ferqêko zaf muhîm çin bi; çunke mîyanê dîndanê dewlete û dîndaranê bînan de ferq estbi.

Dewletê modernî, yanî dewletê neteweyî rêxistina tewr sereke ya neteweyêk/miletêk a. Netewe-dewletî selahîyetê xo netewe/miletî ra gênê û nameyê netewe/miletî ser o hukm kenê. Dewleta neteweyî polîtîkaya xo goreyê berjewendîyê (menfîetê) netewe-miletî ra ronana û îcra kena. Coka kerdênê dewleta neteweyî kerdênê hukmatêkê muweqetî yan yê serwezîrêk nîyê. Rasterast kerdênê netewe-miletî bi xo yê. Tîya de ez nimûneyêk bidî, dewrê dewleta Osmanîyan de gama ke mehkema de qerar dayêne, nameyê şerîetê Homayî ser o qerar dayêne. Ma xo vîr ra nêkin ke hukimdarê tewr pîlî yanî sultanî zî selahîyetê xo dînê Homayî ra girewtbî. La seba ke dewletê neteweyî nameyê miletê xo ser o hukim kenê, coka nameyê miletî ser o qerar gênê. Mavajî gama ke dadgehêkê dewleta Tirkîya ceza dana kurdêk, dadger vano "Yüce Türk Milleti adına..." û qerar gêno. Heme fealîyetê dewleta neteweyî nameyê netewe-miletî ser o yê, faydeyê

netewe de yê.

Dewletanê verênan de gama ke zumreya serdeste zulm ro tebeqeya şarî yan zî kesêk kerdêne, seba xatîrê dînî yan zî Homayî kerdêne. Kes yan zî hêzê dewlete kerdênê xo yê neheqena ra xo gunekar yan zî sucdar nêdîyêne, çunke seba xatîrê menfîetê dînî yan zî razîya Homayî kerdbi. Nika zî çî suc yan guneyo ke vera bindestan beno, seba ke nameyê netewe ser o beno, coka ferdî xo sucdar yan zî gunekar nêvînenê. Dewleta moderne de "netewe" cayê dînî yan zî Homayî de qudsîyet girewto.

Dewlete yê kamcîn netewe bo, a netewe neteweya serdest a û wazena mîyanê sînoranê xo de her çî goreyê berjewendî û faydeyê netewe ra bo. Dewletê neteweyî gama ke yewna netewe gênê binê hukmê xo, sey dewletanê verênan nêvanê tena hukm û dînê ma qebl bike. O qayde nîyo! Tehekumê dewleta moderne tehakumê netewayetî-milî yo. Heme hêzê dewlete; artêşe, polis, dadgehe, zîndan, perwerde, çape-menî heme çî xizmetê îlhaqkerdişê kulturî/ziwanî/nasnameyî de yo. Yanî îlhaqkerdişê leşkerî hedefo eslî nîyo, hedefo eslî îlhaqkerdişê kulturî/ziwanî/nasnameyî yo.

Parçeyê Kurdîstanê Bakûrî hetê leşkerî ra seraser îlhaqkerde yo. No parçeyê welatê ma hetê leşkerî ra binê kontrolê rêxistina tewr sereke ya tirkan de yo. Labelê herçiqas ziwan û kulturê ma apeyendo, şarê ma ziwan û kulturê xo ra dûr kewto zî ancîna merdim nêşkeno vajo ke ma hetê kulturî/ziwanî/nasnameyî ra îlhaq bîyê.

Îmkan û mekanîzmayê ke ma pê kultur/ziwan/nasnameyî xo vera

kultur/ziwan/nasnameyê miletê serdestî de bipawîn helbet hendayê neteweya serdeste nîyê. Labelê waro ke ma eşkenî tewr asan neteweya serdeste reyde mucadele bikîn, no war o. Çîyo ke tewr zêde merdimî dejneno zî no yo, ma kurdî nêzdîyê di sey serran o ke şer kenê, neteweyanê serdestan reyde danê pêro, la ma hema şerê kulturî/ziwanî/nasnameyî nêkerdo! Coka mi sere de va mucadeleyê ma kurdan aqilane nîyo! Çunke ma nêzanê ma tam seba kamcîn hedefî mucadele kenê, metod û wasitayê mucadelyê ma zî rast û aqilane nîyê.

Ma xo vîr ra nêkin, hetanî ke îlhaqkerdişê kulturî û ziwanî tamam nêbo, her wext o ihtîmal esto ke ma rêxistina xo ya tewr girde, yanî dewleta xo awan bikîn. La eke ma hetê kulturî/ziwanî/nasnameyî ra îlhaq bibîn, êdî manaya tu çîyêk nemanena. Ganî ma vera îlhaqkerdişê kulturî/ziwanî/nasnameyî de xoverde bidîn. No zî bi pawitiş, averberdiş û geşkerdişê ziwan, huner, edebîyat û kulturê ma beno. Eke ma vernî ro îlhaqkerdişê kulturî û ziwanî bigêrîn îlhaqkerdişê leşkerî tu qîymetê xo çin o. Xora çîyo ke hetanî nika miletê ma payanî ra verdayo, cuya tebîî û mucadeleyê ferdî yê neferanê sey edîb û hunermandan o.

Eke ma hetê kultur/ziwan/nasnameyî ra biewnîn, serkewtişo ke rojnameyî ma **Newepelî** nê da-vîst hûmaranê xo yê mutewazîyan de qezenc kerdo, mucadeleyê gelek partîyan ra zêdeyêr o. No serkewtişêko eslî û daîmî yo. Tu rektor, tu unîversîte, tu artêşe, tu dadgehe, tu dewlete nêşkena nê serkewtişî betal bikero yan apey bibero.

X A Ç E P E R S

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1										
2										
3										
4										
5										
6										
7										
8										
9										
10										

ÇEPA-RAST

- 1-Şaîro pîl ê kirmancan (1871-1936). Yew deyîra xo de vano: "Zerevêsayêna welatê xo / Verba dişmenî qehr û înadê xo / Sere bide, mede sirr û binyadê xo / De kîp bikuye perr û qanatê xo / To ver bi to dima bêro ajê to."
- 2-Îmamet, îmamîye - wesîteyê herînayîş û rotişî.
- 3-Razînebîyaye, memnunê-

- bîyaye - remayîş, vazdayîş
- 4-Tif, tû - çîyo awino ke turnusolo kewe pê beno sûr
- 5-Belê, ye, e - wezîyetê hewayî - hewa
- 6-Hîle, dek û dolab - mîyanê "make"
- 7-Nameyêkê cinîyan - ewk, neha, nim, rim
- 8-Qeweyî, rengê qeweyî - rîyê merdimî ra ezayêk
- 9-Werdê heywanan - normale, çîya normale
- 10-Şerab - bacike, bîbere

Cewabê Hûmara Verêne

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	S	E	Y	Î	D	R	I	Z	A	
2	U	C	A		O		N	A	L	E
3	R	E	B	Î		E		K	E	L
4	E	B	A		E	L	Î		M	E
5	T	A	N	A	Y	E	N	E		W
6	Ê		Î	S	A		A	N	C	Î
7	M	A		A	M	A	D	E		Y
8	A	W	A	N		D	Î		M	Î
9		A	L	E	T	E		K	A	Y
10	E	Z	A		E	N	G	U	R	E

CORA-CÊR

1- Sînitîş, heskerdiş - mîyanê "kêmî"

- 2- Karkere, xebatkare, pala - menge
- 3- Letîfe, henek - çimeyêkê banî

- 4- Îfadekerdişo nimîtkî, vatişo sergi-rewte - tute, domane, geda
- 5- Pêardîş, xetkerdiş - hinî
- 6- Pêxamberêk - nameyêkê camêrdan
- 7- Dat, mam - o ke nimaj dano kerdiş - zemîrêk
- 8- Zer, çeçer - zirze, qufl, keseke
- 9- Alerjî, hur - nexêr, nê
- 10- Heval - werd, nan

Nor Radyo de Programê Kirdkî / Kirmanckî

Programê kirdkî/kirmanckî ke Nor Radyo de roja 6 teşrîne 2008 de dest pêkerdbî, o wext Eyub Hanoglu û Umut Akarî pêşkêş kerdêne. Nika eynî program bi pêşkêşîya **Eyub Hanoglu, Eyub Dengeşik û Nurulah Burcunî** dewam keno.

Nor Radyo ke bi sloganê "Her vateyo ke miyanê erd û asmenî de qisey beno, ma zî daxil ê" weşana xo domneno. Nor Radyo İstanbul de fealiyet keno û weşana xo keyepelê internetî de adresa www.norradyo.com ra keno.

Programê kirdkî her roja îneyî goreyê saeta Tirkîya saete 21.00-23.00 de yeno pêşkêş kerdene.

Neke Mehkema Eutelsatî Weşana Roj-Tv Birna

Kanalê televîzyonî Roj-Tv ke Danîmarka ra bi wasitayê şirketê asmênî Eutelsatî neşriyat kerdêne, weşana ey hetê nê şirketî ra ameye vindarnayene.

Derheqê şirketê bi nameyê "Weşangerîya Mezopotamya Şirketê Anonîm" ke kanalê televîzyonî Roj-Tv şuxulneno û derheqê kanalê televîzyonî Roj-Tv de serra 2005î ra nat Danîmarka de hetê Mehkemaya Kopenhagî ra dawa amebî akerdiş.

Netîce de Mehkemaya Kopenhagî roja 10.01.2012 de derheqê Roj-Tv de qerar da ke no kanal organê rêxistine yo. La mehkema bi sedemê "azadiya xoifadekerdişî" qerarê girewtişi nedabî.

Badê qerarê mehkema operatorê satelaytan Eutelsatî waşteişe wezaretê teberî Danîmarka ser o qerarê mehkema xo rê kerd sedem û sînyalê weşana Roj-Tv da vindarnayiş.

Badê birnayişe weşane, kanalê Roj-Tv verî internetî ser o weşana xo dewam kerde. La dima berpîrsiyaranê Roj-Tv kanalê asmênî Intelsat ke satelayta 10-02 ra welatê Rojhelatê Mîyanênî, Tirkîya û Balkanan rê weşane keno reyde peymanê beste.

Frekansê Roj-Tv yê satelayta Intelsatî wina ya: "11092H Symbol rate 15551"

Berpîrsiyarê Roj-Tv seba weşana xo biresnê Ewropaya Mîyanênê û ya Rojawanî nika lebitiyenê ke yewna şirketê asmênî peyda bikerê.

Heto bîn ra, Roj-Tv derheqê şirketê Eutelsatî de dawa akerde. Roniştişo verên yê na dawa roja diyê sibate de Parîs de beno.

Soner Soyerî ra Albumêna

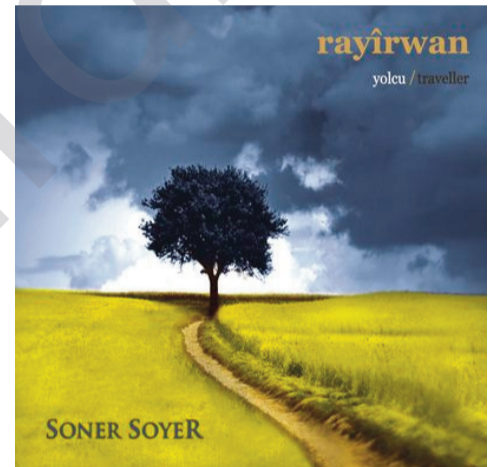
Muzîsyen **Soner Soyerî** ke reya verêne serra 2006î de bi nameyê "Awaz" yew album vetbi, nika bi nameyê "Rayîrwan" (Raywan) albumêna vet.

No album de Îlkay Akkaya û İbrahim Rojhilatî zî Soner Soyerî de duet kerdo û rengêko rindek dayo albumî.

Albumê Rayîrwanî de yewê xo enstrumantal des eserî estê. Nameyê nê eseran wina yê: 1.Sewda, 2.Çênaka Tata, 3.Dewrêş Bira, 4.Lê Baranê, 5.Waştiya Mi, 6.Şilîye, 7.Tenabîyene, 8.Sure Êna û 9.Perîzade. Albumo ke hetê D.S.D muzîk ra vejîyayo de zafaneyê besteyan aîde muzîsyenî bi xo yê.

Muzîsyenî no album ra de-yîra "sewda" kerda klîb. Merdim eşkeno Youtube ra temaşe biko.

Soner Soyer 1979 de Gim-gim de ameyo dinya, serra 2004î ra nat bi hawayêko dest bi xebata muzîkî kerdo. Hetanî nika Tirkîya û Ewropa de gelek konserî dayê. Serra 2011î de 5 CDyêke tede 55 eserî estê pêşkêşê muzîkhezan kerdê. 2012 de zî albumê ey "Rayîrwan" vejîya.

Nuştoxê Ma Dîyarbekir de Bîy

Heto çep ra: Mutlu Can, Bedriye Topaç, Roşan Lezgîn, Bîlal Zîlan

Nuştoxonê ma ra Bedriye Topaç û Mutlu Can no hewte Dîyarbekir de bîy.

Nuştoxa ma Bedriye Topaç ke bi nuşteyanê xo yê edebîyan rîpelanê rojnameyê ma Newepelî xemilnena, ancî kovara edebî hunerî Şewçîla de zî bi hikayeyanê xo ca gêna û nuştoxê ma yo erjaye Mutlu Can ke hem rojnameyê ma de nu-

seno hem zî rojnameyê ma vila keno, Dîyarbekir de bîy.

Nuştoxê ma çarçewaya kursêk ke komela Kurdî-Derê Dîyarbekirî organize kerdbî de amebîy Dîyarbekir. Bi no munaşebet ma miyanê nê hewteyî de çend rey ameyî têhet. Derheqê rewşa rojnameyê ma û xebata nuştişî de miyanê ma de gelek suhbetî weşî virazîyay.

Ferhengek

berjewendî (n): menfaat
dadgehe (m): mahkeme
dadger, -e: hakim
eqaliyet: azınlık
hawe (m): su
lwî: tilki
netewe (m): ulus

pêrabeste: birleşik
rêxistine (m): örgüt
serkewtiş (n): başarı
şano (n): tiyatro
şar (n): halk
verestî (m): gölge
weşane (m): yayın

Mucahîd Goker: “Ziwanê Dadî Sey Şitê Dadî Helal û Weş o”

Hesen Çakir: Ti eşkenî derheqê heyatê xo de melumat bidê; ti kotî ra yê, to çi wendo, kotî civîyenê, sewbîna çi kar kenî?

Mucahit Goker: Ez 1962 de qezayê Çewlîgî Dara Hênî de omîya dinya. Mi mektebê verin Dara Hênî de wend. Mektebê mîyanin û lîse Çewlîg de qedînay. Mi unîversîte Wan de qedîna. Malimtiya mi Kayserî, Semsûr, Dara Hênî û Mersîn de vêrt. Ez 2009 de teqawut bîya. Nika Mersîn de ciwîyena. Ez muzîk û hunerî ser o xebetyena, temburî ser o kurs dana.

Hesen Çakir: To key dest bi muzîk kerd, ti kamcîn ens-trumanan cenenî?

Mucahit Goker: Qicî ra nat mi muzîk ra hes kerdênê. Ez hîrêş-çarêş serre bîya, yo tem-buro (baxlama) şikte kotbi mi dest, yew-di têl ser di bîy. O wext dormalê ma de yew saz-ben çinê bî ki ez tera bimusî. Mi xo bi xo cend û ez musewa. Ez cura, tembur, baxlama û zobîn flut, cumbuş, ney, ud zî tay cenna.

Hesen Çakir: Terzê muzîkê to çi yo, çima no terz?

Mucahit Goker: Muzîk ke ez ser şixulyena muzîko verin û êrîn tîzerê di yê. Eke in muzîk ma resen siba, o wext qîymet yê bon zêde.

Hesen Çakir: Ti kamcîn muzîsyenan a xebitîyayê, binê tesîre kamcîn muzîsyenan de mendê?

Mucahit Goker: Muzîsyenê ki ez têy xebitîyena, vokal de Hîvda Gokel konservatuwarê muzîkî qedenaya. Nika hunermenda MKM ya. Gîtar de, Serdar Turkmen hevalêko fedekar o. Bi xo tirk o. Labelê muzîkê kirdkî de xizmetê ey zaf o. Zeli (bilûri), Serhat Hemdem zî hunermendêkê MKM yo. Muzîk ser şixulyeno. Perkusyon (rîtm) Welat Daniş Mêrdîn, Nisêbîn ra wo. Unîversîte de waneno.

Keyê ma de, bav û kalan ra nat kirdkî xeber dêyene. Ez qic bîya, dadî min radyoyê Erîwanî goştari kerdene. Min zî meraq

KERR Û LAL

Hesirûn gulerikûn rişnena, ha yena, ha yena, rindika min a
Dêrd xo çoyî ra nivûna, şermûnek a, qurfûnek a, gulvareka min a
Nî xo r' bena nî çoyî r' bena, nêbena nêbena qê nêbena
Nêbena, nêbena, çira nêbena? Rindîye ya hênê yar mûnena

Va, "Mi hewn dî, hewnêk zelal, ez bibîya pîr û kerr û lal"
Ziwani g' ez zûna nivajyen, ziwani g' vajîyen ez nîzûna
Nî ina dinya nî dinya bîn, ez nêbena, nêbena, qê nêbena
Nêbena, nêbena, çira nêbena, qê inî ez eka dinya ra şina

Mucahit GOKER

Heto çep ra: **Hesen Çakir û Mucahit Goker**

kerdene û goş nêne ser. Pîlaq vêrin bibîy. Mehmûd Qizil, Şakiro, Kawis Axa, mi qicê ra goştari kerdbîy. 1975 ra bacê Şivan, Aram Dîkran, Şiyar, Tehsîn Taha û Ciwan Haco zedê ra mi goştari kerdene.

Çewlîg de Rencber Ezîz estbi. Kirdkî ser zaf dêyrî, kilamî viraştîy. Labelê emîr yi derg nibî. Homa cayê yi cennet biko, dinyo xo bedelna.

Hesen Çakir: Hetanî nika çi qaset, cd yan klîbî viraştê?

Mucahit Goker: Mi nêviraştê. Nika ez album ser xebetyena. Dêyr ke mi viraşt hê hedrêy. Besteyê ke mi viraştê, bê bestû dêyrê ke dormalê Çewlîg de yen vatiş, eyan ser zî xebatê mi esta. Ez wazena ke ay deyran nota ser viraz û qeyd bikêr. Zewbin ê deyr ke dewan de yen

vatiş, in wesar nîyet mi est, ez şêr dewan bigêr û deyrû, klamû qeyd bikêr.

Hesen Çakir: Muzîkê kirdan seni vînenê, seba ke muzîkê kirdkî aver şiro fikrê to çi yo?

Mucahit Goker: Nika muzîkê kirdan dinya ser caye xo gurewto. Hêna aver şino. Kirdkî çend aver şî, muzîk de zî aver şina. Serran peyînan hunermend ercîyaye kirdkî ser xebetyê û kirdkî da şinasnayîş û da heskerdiş. Inî hunermendî Rencber Ezîz, Mikail Aslan, Ehmed Aslan, Kerem Sevînc, Serwet Kocakaya û aye ke namey yîn nika nêamey mi vîr. Xebatê yin ercîyena.

Hesen Çakir: Besteyê to estê, namey yin ti eşkenê vacê? Arêdayîşi ser o xebata

to çi esta?

Mucahit Goker: New besteyê mi kirdkî estî. Deyrê ki dormalê Çewlîg de amey vatiş, da-vîstî deyrî estî ke mi arêday. Ez hema ser xebetyena. Besteyê ke mi viraştî, nameyê yînî "Dara Hênî", "Ga Ho Vêrnî d", "Ceylon", "Kerr û Lal", "Evdalo", "Ti çi Pawenî", "Efo Berz", "Bîyo Vila", "Hewê Çendin a?"

Hesen Çakir: Seba kirdkî fikrê to çi yo?

Mucahit Goker: Heta nika kirdkî ser o bandur estbî. Vatê UNESCO gore, kirdkî ser rîsk esto û ina berdewam bikêr, kirdkî bena vîn. Çewlîg, Gimgim, Dêrsim, Semsûr, Aldûş, Xarpêt, Amed û her bajar, hetta her dewe de cîya xeber deyenê. Nîzdê vîst serr a ke xebatêke ercîyaye virazyenî. Kitabî, kovar û rojname ke nisye, insan wendiş û nuştîş pê hesyayî. İnternet inî gure de, gureyê wendiş û nuştîş de cayê muhîm o. Kovara Vateyî, kovara Şewçila û rojnameyê Newepelî semêd ma çilayê ercîyaye yê. Labelê teyna bes nîyo. Gereka ziwani ser perwerde bibû. Û televîzyon zî gerekere bibû. Kirdkî bi huner û muzîk lez yena şinasnayîş. Edebîyat, folklor, muzîk, senatê destan ser o festîvalî, sempozyumî bajarana de, qezayan de gerekere bivirazîyê. Her çî ra ver gerekere insan ma qîymet bidû ziwani û qîsey bikerû. No rid ra ez vana "Ziwani dadî, sey şit dadî helal û weş o."

Hesen Çakir: Gelo ti edebîyatê kirdkî taqîb kenî yan ney?

Mucahit Goker: Hetan mi dest ra bêro, ez taqîb kena. Vate, Şewçila, Newepel ez nivêrnena, wanena. Bê ay zî îtya Mersîn de kursê kirdkî nîyay a. Daha verci Dîyarbekir de, Anqara de, İstanbul de mi eşnawit kursê kirdkî virazyene. Inî xebatî hol î.

Hesen Çakir: Ez seba roportajî teşekur kena.

Mucahit Goker: Ez xebatê şima rê teşekur kena û zerrweşî wazena. Bimanên weşî de.

- Cinawir bî pîr, kutik beno belayo qîr.
- Cinawir cemaya hero leng, kewt çut a qerifna zeng.
- Cîrbani bî derg, qal gineno qutayîşê kerg (kerge).
- Ça de mereq, uca de bereq.
- Ça de meşxele, uca de hêga û xe.
- Çar lingê masa yê. Hîrê heme hê ma dest de; xebate, cehd, aqil. Oyo çarin zî qeder o. O zî

ÇEND VATEYÊ VERÊNAN - 2*

hîrê hemeyan de weş o.
- Çeq ke nêperra kaş, adir nêgeno palax û vaş.
- Çerçî erina erjan tef-tal zêde; berd çarşû rotîş, nêroşîya mend vîye de.
- Çilke ke perraye, awke ra nêhesibîyena.
- Dadî ristim, kena dar a.

- Dara huşke yê adirî ya.
- Dare biqeldîyo, ginena daranê xo ver.
- Dare rê kerm, insanî rê nezaniye bela ya.
- Dayîke çewî dest de nîya, la wistewrî ha çewî dest de.
- Desto pê qapan, nimite keno xapan.

- Deşte ra kef, ko aseno.
- Deyax (dîyax) pê qirş a kerra qul keno.
- Deyn pê dayîş, rayîr pê şîyayîş qedîyeno.
- Dest lerza, la derzîne ra nêbeno.
- Dês pê kerra wa, insan pê zerî wa ho pay ra.

***Not:** Nê vateyê verênan hetê embazanê zindani ra arê dîyayê.

Xebatkarê Çayxaneyê Şanoyî

S. Ozan ASLAN

Rocêke ez û di hebî embazê xo ma Dîyarbekir de şîy şanoyê şarederîya şaristanê girdî qey bi ke kaye temeşe bikerin. Embazêke ma va:

- Ma kaye ra dima vinderin kaybazan dir henî qisey bikerin, vanê qiseykerdişê kaybazan zaf weş o, zaf henekî yê.

Ma va:

-Temam, ma vinderin.

Ma resayî şanoyê şaredarîya şaristanê girdî, hema kaye rê nîm saete mendbî. Ez û embazê xo ma şî çayxaneyê şanoyî de niştî ro. Çayxane de qicêke dorê 15-16 serre xebetîyayêne. Gava ez anîyawa ê qicî ra hewayîşê min hame, endêke rîyê ci ana bi keyf û şêrîn bî. Ez zî bi rehetî û keyfê rîyê qicî niştî ro. Min bi hewayîş va:

- Qico hela ma rê hîrê hebî çayan bîya.

Min senî çay waşte, min va qey qicoke rîyê ci hewayne ende şêrîn şî kesêna zaf zanaye hame şûnê ey.

Qicî sereyê xo kerd ra, binê çiman ra anîya min ra va:

- Keko ti zanê, ez cuya xo de hîrê çîyan ra nefret kena.

Ez mat menda. Şaş bîya ke senî ew qico ana bi keyf û şêrîn ca de bî sey kesêke pancasserreyî û wende eysayêne. Min qicî ra persa va:

-Dê vace hela ê hîrê çîyê ke ti ci ra nefret kenê çî yê?

Min û embazanê xo ma goşê

xo kerdî a û bidîqet ro qicî goştarî kerd, ma meraq kerd hela qic go vaco çî. Qicî bi xo bawer va:

- Yew. Ê ge kurdan sey meseleyêke vînenê û vanê "Kürt Sorunu" esto. Didi. Ê ke aleqeyê înan bi şanoyî çin o, nêzanê şano çî yo la vecîyenê vernîyê kamerayan û qalê şanoyî kenê. Hîrê. Ê ke yenê çayxane û bi hewayîş cayê xo de nişenê ro, min ra çay wazenê, ez enîyan ra nefret kena.

Qicî gava qiseykerdişê xo qedêna, ê halê xo yê zanayî ra vecîya bî ew qico keyfweş û şêrîn. Ez û embazê xo ma şaş mendîy, bi zor fam kerd ke qicî vatêne çî. Dêmek şanogerî, kaybazî çîyêke anekî yo, mîyanê deqayêke de kesî bedelîyenê ana birehetî benê kesêko bîn.

Qicî qey bi ke ma ra vaco wurzê çaya xo şima bigîrê ende çî vatî, ça ra kewt ci ça ra vecîya! Ez û embazê xo ma bi xo çaya xo girote niştî ro, ma him

çaya xo şimitêne him zî qisey kerdêne. Min embazê xo yê ke ma ra vatbî ma kaye ra dima kaybazan dir qisey bikerin bi qerf persa:

- Keko, dê vacê hela, ti hema zî wazenê kaye ra dima kaybazan dir qisey bikerê yan nê?

Embazê min va:

- Nê keko, welle ez nêwazena qisey bikerî. Hela banî tera, eno qico ke çayxane de xebetîyeno sey alimêke qisey keno. Ma tera bi peranê xo çayêke waşte, çî ard sereyê ma, kam zano kaybazî senî qisey kenê, ez kaye ra pey nêvindena.

Ma her hîrê embazî sey jobînî fikirîyayêne. Westê kaye hame, ma kewtî zere, kaye temaşe kerde û ma deqayêke zî kaye ra dima şano de nêmendî, vecîyay şîy. Ew roc ra pey ma çiqas embazan dir şîyêne şonayê şaredarîya şaristanê girdî ma çaya xo bi xo girotêne şimitêne û kaye temaşe kerdêne şîyêne.

Verestî

Lezgîn GOZEN

Wexto ki min ino nuşte xwu zerrî ra viyarna saete diyê şewe bî, min rojnameyê ma Newepel wendêne. Ez xwu bi xwu fikirî-yawa. Min xwu ra vat ax lawo Lezgîn, ti çiqas sist ê. Ez vana semedo ki min xwu ra êna vate, yeno heş û xeyalê şima zî. Ez bi xwu de xewerî dana, tabî zereyê xwu de, qey ki veng nêşo hevalan. Raşt a ez tembelêk a. Raşt a ez nezanêk a. Min inî xwu ra vatêni. Min vate hela ti tirkî wanenê, tirkî nusnenê, tirkî fikirênê hetani peynîyê şewe. Semedo ki ti kirdkî nênusnenê çî yo, semedo ki ti kirdkî birayan û hevalanê xwu ra nêmusnenê çî yo?

Enka bîyo qîyele, yanî roj ameyo hele. Ez enka zî fikirêna, çîyê ki şon de fikirîyabîya. Ez hema ra zî xwu ra pers kena, semedo ki min ziwanê xwu, xwu çim de indek pêra vistbi çî bi?

Enka bîyo şewe. Roj şîyo hawan. Heme cayî tarî û zelamat ê. Ez hema ra zî fikirêna. Ez xwu ra vana, ino çî hal o ti hê tede? Ino çî halêko yeman o!

Enka hêna bi roj, hêna tîjî heme cayan kena roşin. Ez indêk fikirîyawa min çareyêke nêdî. Hendî tîjîya ki heme cayan kena roşn, zereyê min kena tarî. Ez kena nêkena nêşkena bi-kuwî binheşê xwu.

Enka honcîna şon bîyo. Heme cayî roşn ê min çim de, lêbelê roşnê ki tareyîn o.

Ino çî yo? Veng yeno! Yew dorê min de çinîk o, lakîn hêna veng yeno. Hela vinde, ma goştarîyê vengî bikerî.

Veng vano ki:

Ma kurdî zey viraştîşê henarêk ê.

Herrî, welatê ma yo.

Dare, cematê ma yo, xelqê ma yo.

Gilê dare, kulturê ma yo.

Howro ke xwu dano vernîyê tîja ma, dewlet a.

Tîjî, umudê ma yo.

Henara ki vejîyawa meydan, edebîyatê ma yo.

Hawe zî, ezmê ma yo.

Min ra xîyal ki verestîyê howrî dewlete, ma bi hawe yanî bi ezîm eşkenê wedarê. O ez hêna eşkena vacî qeynaxê ezîmî zî; ma kurdan de hesto.

lezgingozen@hotmail.com

Dewlete, Şar, Ekonomî, Îstîqbal

Huseyîn ÇAKAN

Wexto ke derse qêdîyena, malim telebeyan rê vano:

- Defterê xo akerê, ez çend hebî persan şima ra pers kena. Nê persan ser o keye de bixebitê, siba bêrê cewabanê înan mi rê bi-vajê.

Lajek persanê xo nuseno, verê xo dano keye. Hela ke resa keye, babîyê xo ra vano:

- Bawo malimî ma ra çar persî pers kerdî. Ez mecbur a siba cewabê înan bidî.

Babîyê lajekî vano:

- Ero de vaje persê to çî yê?

- Bawo îstîqbal çî yo? vano lajek

- Lajê mi, birayê to qicalek o nika. Der-guş o. Siba beno pîl, ma rê beno îstîqbal, vano babîyê lajekî.

- Bawo dewlete çî ya?

- Lajê mi, dewlete ez a. Babî her çî hedre keno, her çîyî ser o hukm keno.

- Bawo, şar (milet) çî yo?

- Şar dayîka to ya. A qican ana dinya.

- Ekonomî çî yo?

- Ekonomî ti yî. Ti gure kenî, pere anî, ma pê debara xo kenê.

A şewe wina vîyarena. Beno siba; lajek serê sibayî hişyar beno. Kincanê xo gêno pira, verê xo dano odaya dayîka xo. Wazeno dayîka xo ra vajo bê sêpare bide mi. Hêdî-hêdî gamanê xo erzeno, dest erzeno qolê berî. Ber akeno, sereyê xo derg keno ewnîyeno ke çî bivîno! Lajek hêdî-hêdî peyser agêreno; a hele vengê birayê qicalekî yeno. Goş dano ser ke birayê xo ho bermeno. Şino ver, ewnîyeno ke gî verdayo xo. Ey caverdano, şino mekteb. Malim yeno zere, dest bi derse keno vano:

- Kam wazeno cewabê persan bido?

Çew vengê xo nêkeno. Ewnî-yeno ke lajekêk sere girewto mîyanê her di destan, xorîn-xorîn fikirî-yeno.

- De vaje, derdê to çî yo? Ti eşkenî cewabê persan bidî?

Lajek vano:

- Dewlete ha şarî ser de. Ekonomî fetisîyayo. Îstîqbal ho mîyanê gîyî de!

Urdun de Kurdê Zazayî

Bîlal ZÎLAN

Sûriye, Urdun, Filîstîn û Misir de rewna ra kurdî estê. La Sûriye ra teber, derheqê kurdanê bînan de malumatê mi zaf çin bi. Par bi wasiteyê înternetî (facebook) ez xeberdar bîyo ke kurdanê Urdunî mîyan de kurdê zazayî zî estê. Înan ra bi nameyê "**Memdûh Zaza** (Mamdooh Zaza)" û "**Xatem Zaza El-Kurdî** (Hatem Zaza Alkurdî)" di merdiman de têkilîya mi vira-zîya.

Hem peynameyê nê merdiman û hem zî peynameyê embaz û eqrebayê înan sey "**zaza**", "**kurdî**" yan zî "**zaza el-kurdî**" qedîyeno. Mesela nameyê tayê eqrebayanê înan nê yê: "**Mustafa Zaza el-Kurdî** (Mostafa Zaza Alkordi), **Osman Zaza** (Othman Zaza), **Hanîn Zaza (Al-kordi)**, **Ehmed El-Kurdî** (Ahmad Alkurdy)"¹

Mi înan rê hem erebkî hem zî îngilizkî derheqê kurdanê Urdunî de tayê persê kilmekî şawitî. Bi-taybetî zî mi waştêne ke ez fam biko; gelo derheqê "zazayan" de malumatê înan esto yan çin o û famê kurdayetîya înan senîn o?

Memdûh Zaza cewabê xo de va ke "Ez kurd o û zazayan ra yo; labelê ziwane kurdî nêzano û derheqê ziwane kurdî de zaf malumatê mi çin o."² Reyna goreyê malumatê **Xatem Zaza El-Kurdî**: "Zaza Urdun de yew aîleya/eşîra kurdan a. Sewbîna bi nameyê "Şêxo, Barava, Axa..." barixê kurdan estê. Wextê Osmanîyan de hetê Dîyarbekirî ra ameyê Urdun."³

Nê mesajan ra dima mi waşt ke ez derheqê kurdanê Urdunî de û bitaybetî derheqê kurdanê zazayan de hîna zaf malumat peyda biko. Çi rind ke ez rastê kitabê ameyo ke hetê kurdêkê

Yew şewa kulturî yê kurdanê Urdunî ra. Heto çep ra keso hîrêyin Xatem Zaza yo. (29.09.2011)

urdunijî ra ameyo nuştîş. Nameyê kitabî "**Kurdê Urdunî**" yo û nuştexê ey "**Mehemed Elî es-Siwêrekî el-Kurdî**" kurdanê urdunî ra yo, la seke nameyê ey ra zî aseno eslê xo Sêwregi ra yo.⁴ Seke ma cêr de behs kerdo keyeyê Sêwrekî/Sêwrekî zî eşîra Zaza ra ya.

Kitab de derheqê kurdanê Urdunî ra teber derheqê kurdanê Erebiştanî de zî malumat esto. Goreyê kitabî hem Sûriye hem zî Filîstîn de eşîra Zaza esta. "Dimeşq (Şam) de eşîrê tewr muhîmî yê kurdan nê yê: Eyûbî, Aşîti, Baravî, Berazî, Bînarî, Daqûrî, Dêrikî, Reşwanî, Şêxanî, Metînî, Millî, **Zaza**, Kîkî, Wanî, Îzolî, Omerî" (r. 46).

Kurdê ke Filîstîn de ciwîyenê bajar bi bajar vajîyayî ke mîyanê înan de eşîra "Zaza" zî esta. Ney gore, şaristananê Beysan û Xazze de "zaza" yî ciwîyenê (r. 56).

Qismê "Kurdê Filîstînî" zî şîyê Urdun ke mîyanê înan de eşîra "zaza" zî esta. Nê "zaza" yî, bajarane Urdunî; Amman, Aqabe, Îrbîd û Şewne Şîmalîye de ciwîyenê. (r. 57-58) Înan ra, ê ke bi nameyê "el-kurdî" name benê û ê ke eşîra **Zaza**, Axa û Qeymerî ra yê xaric, zafê înan de şuurê kurdayetî nêmeno. (r. 96)

Kurdanê Urdunî ra qismêk wextê Eyûbîyan de, qismêk zî wextê Memlûk û Osmanîyan de şîyê Urdun. Qismêk mehleya

kurdan yê Şamî ra seba tîcariyê şîyê Urdun, la dima uca de mendê.⁵ Reyna qismêk qewxeyê eşîran yan zî serwedartişê kurdan dima şîyê Urdun. (r. 61-62)

Kurdê Urdunî nê eşîran ra ameyî meydan: Eyûbî, Aşîti, Baravî, Berazî, Daqûrî, Dêrikî, Reşwanî, Şêxanî, Metînî, Millî, **Zaza**, Kîkî, Wanî û Omerî. Binê eşîra "Zaza" de nê keye û barixî estê: Zirikî, Zikrî, Molla, Urfalî, Siwêrekî, Îbişî, Dîyarbekirî, Qereşolî û Alûsî. (r. 94)

Urdun de bajarê ke kurdî tede ciwîyenê bi nameyê eşîr û keyeyan yew bi yew hûmarîyayê. Bajarê ke eşîra "Zaza" tede esta nê yê: Emman (paytextê Urdunî), Zerqa, Aqabe, Mefrîq, Rûweşîd, Salt, Îrbîd, Sîmîr, Deyr Ebû Seîd, Şewne Şîmalîye, Meşarî, Baqûre, Kerîme. (r. 96-98)

Kurdanê Urdunî de xonîsbetkerdiş wina virazîyayo:

- Xo nîsbetê pîlê keyeyî kerdene: Bedirxan, Kurd Elî, 'Elîko, Zilfo, Şêxo, Xidir...

- Bi leqabê eşîran name bîyene: Keftarû, Axa, Zade, Molla, Mamo...

- Şaristanê ke uca ra ameyî: Dîyarbekirî, Swêrekî, Urfalî, Marîdî, Wanî, Zîbarî...

- Nameyê eşîran yê orîjînalî: Eyûbî, Omerî, Daqûrî, Şêxanî, Millî, **Zaza**, Kîkî...

- Nameyê etnikî: el-Kurdî, el-Kurd, Kurdîye.

Urdun de zafê kurdan xo no hewa sey "kurdî" name keno. No name raste-rast kurdayetîya ê merdimî yan zî keyeyî nîşan dano, la na rey zî merdim bi asanî fam nêkeno ke o merdim/keye kamcîn eşîra ra yo. (r. 95)

"Zaza" Urdun de nameyê yew eşîra kurdan o. No zanayîşê ma yê verênî tesdîq keno. Çimkî goreyê nuştayanê tarîxî çekuya "zaza" verî cû sey nameyêko cografîk, dima sey nameyêko eşîrî û nê demanê peyênan de zî sey nameyêko cematkî ameyo gurênayene ke nika teşmîlê zafê kirdan ke xo cîya-cîya name kênê, bîyo. Wina aseno ke Urdun (Sûriye û Filîstîn) de hema zî manaya xo ya eşîrî de yeno gurênayene.

Urdun de qasê 20 henzar kurdî ciwîyenê. Seke behs beno kurdê Urdunî Şam (mehleya kurdan), Filîstîn, mintiqaya Cizîre, bajarane Kurdîstanê Bakûrî sey Riha, Sêwreg, Dîyarbekir û Kurdistanê Îraqî ra şîyê uca. Bi-taybetî ê ke eşîra Zaza ra yê, Sûriye, Filîstîn û Kurdîstanê Bakûrî ra şîyê. Kurdî, uca de wareyanê sey sîyaset, akademî, medya, edebîyat, eskerîye, spor de aktif ê.⁶ Zafê kurdê Urdunî nêzanî kurdî (kurmanckî yan zazakî) qisey bikê, la zafane hetê şuurê neteweyî ra asîmîle nêbîy û kurdayetîya xo pawita.⁷

¹ Mîyanê parantezan de şêklê nuştîşê înan bi xo yo.

² Mamdooh Zaza (Abu Alkurdy): (Mesajo taybet, 18 çele 2011)

طبعاً يا ابن عمي انا كردي من الظاظا
واقتر بذلك طبعاً انا من الاردن يا ابن عمي
انت من وين ؟ بصراحة تحنا هون ما
بنحكي اللغة الكردية فلذلك ما بتعرف شي
بالكردي حملتك اضافة يا ابن عمي اوك

³ Hatem Zaza (Hatem Zaza Alkurdi): "Zaza his family in Jordan .. A branch of the family of the Kurds .. There are more of a Kurdish family in Jordan indicates it is one of Kurdish origin, such as Shehu .. Barava .. Sprinkle .. Abu Messenger .. Aga .. And a lot .. We are on the Agena Alzaza Alaren from the days of Ottoman rule .. Continued from Diyarbakir"

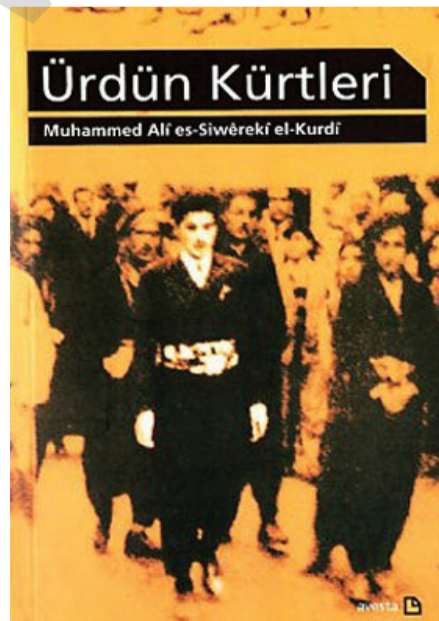
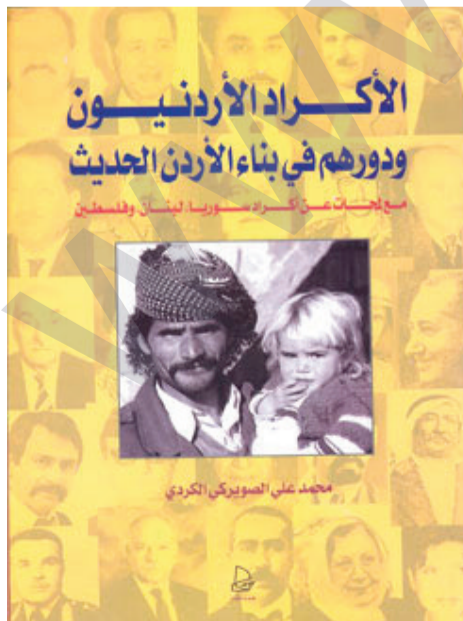
(Mesajo taybet, 23 temuze 2011)

⁴ Muhammed Alî es-Siwêrekî el-Kurdî, Ürdün Kürtleri (nameyo orjînal: El-Ekraud'1 Urdunîyyûn we Dewrûhum fi bîna'1-Urdun el-Hadîs), erebkî ra açarnayox: Qedri Yildirim, Avesta, İstanbul, 2006, 236 r.

⁵ Bajarê Şam (Dimeşq) yê Sûriye ra vêşêr; Quds/Filîstîn û Salt/Urdun de zî mehleyê kurdan estê.

⁶ Mesela Hesên Zaza artêşa Urdunî de mîrlîwa (tuxgeneral) bîyo û sey hetkarê serekê emniyetê Urdunî wazife kerdo. Dima serekîya komeleya Selahedîn-î Eyûbî kerda û seba kurdanê Urdunî xe-betîyayo.

⁷ Kurdê Urdunî problemanê kurdanê bînan zî eleqe nawnenê, mesela Xatem Zaza ke mi cor de behsê ey kerd, 07.01.2012 de derheqê qetlîamê Roboskî de bi erebî nuştayêk weşanabi. (gemyakurda.net/modules.php?name=News&file=article&sid=47835)

Ca

Murad CANŞAD

Hepisxane.

Zereyê yew oda de ma des merdimî. Merdimî verê dêse dergî de di qatan ra hîrê ranzayan sere û qine şanaya yewbînan. Hemverê ci de ancî di qatan ra di ranzayî, dolabê kincan û ber. Cayê ma teng o tabî.

O ke mi va "ca!"

Kirmanckî (zazakî) û kirdaskî (kurmanckî) de xeylê manayê na çekuye estê. Ez di teneyan nusena:

- 1) Mekan
- 2) Cile

Kirdaskî de vanê "cih" la embazê ma yê ke ziwane xo kirdaskî yo, hema-hema pêro vanê "cî". Cîyê min, cîyê te...

Zimistanî rojî kilmek ê. Rew ra berê hewşî (havalandirma) yeno girewtene. Beno ke roje de ma 16 saetan ra ziyadêrî zere de yê. Yê ma êdî esto çin o, "ca"yê ma yo. Mîyanê qiseyanê ma de xeylê "ca" esto! Ya, xeylê ca "ca".

Ca-ca kirmanckî bikewo vernî zî zereyê oda de ziyadêrî kirdaskî qisey beno.

Letîf newe tepîşiyayo. Dewanê Qisleyî ra yo. Zêde qisey nêkeno. Qet kirdaskî mezano zî timûtîm goşê xo dorûverî ser o yo. Çimê xo fekê embazan ra manenê. Ge-ge yeno binê goşê mi de vit-vit keno.

Mi va, "Ti teba ziwane hevalan ra fehmanena?" Va, "Nê, ez fam nêkon, zonê xo zaf degîşik o!" Mi va, "Ziwane xo cîya yo." "Ya, zê zonê ma nîyo, degîşik o. Zonê to kî degîşik bîyo." Va û ancî a çekuya tirkî girewte fekê xo.

Kitabê Deniz Gunduzî yê hîkayan "Hîkayeyê

Koyê Bîngolî" de hîkaya "Dara Sosyalîzmî" de Ap Heyder esto. Eynî sey ey kirmanckî û tirkî keno têmîyan ra. Bi kirmanckî dest bi qisa keno, bi tirkî qedêneno. Bi tirkî dest pêkeno, bi kirmanckî qedêneno. Wina rehet mabênê her di ziwanan de şono yeno, ti vana qey yew ziwane qisey keno. Keso ke kirmanckî û tirkî mezano, bincaran nêvejeno ke di ziwanan keno têmîyan ra! Mi ci ra pers kerd ke qey wina zaf tirkî keno qiseyanê xo ver ra.

Va, "Zonê ma nîya ro, ma dewe de nîya qesê kenîme."

Çend rojî yo, seke pîjik kuwenê pira, Letîf cayê xo de qerqilîyêno û çimê xo rîyê mi ra manenê. Bala xo dano qiseyanê embazan ser, ancî çiman çarneno bi mi ser. Xo nêgirewt, ame kewt binê goşê mi, va, "Nê çayê nîya qesê kenê?" Seba embazanê zereyê oda vano. Mi va, "Qey se qisey kenê?" Va, "Pê-sewe-peroz cîyê xo ser o qesê kenê. Qet ar û şerm nêkenê, cîyê mi ha cîyê mi!...(*)"

(*) Tayê mintiqayanê Dêrsimî de "gî" ra vanê "cî".

Adir Vareno

Ma ser adir vareno
Koyî ma vêşnê
Adir kowt keyê ma
Xortî ma he kîşên
Zerrê ma ho vêşeno

Ma ser adir vareno
Dewî ma vêşnê
Kîwêr ma bî wuşk
Çîr ma bî zuwa
Ma bêwahar, bêkes mênd

Ma ser adir vareno
Kerg ma hîn haku nêken
Dîk ma nevenden
Kutîk ma nêlawen
Zê varûn gonê ma hê rişnên

Ma ser adir vareno
Meyît ma koyûna mend bêwahar
Şehîd ma bêkefen, bêmezal mênd
Dînya bîya ker, bîya qar, bîya lal
Ço nêvûn in çî hal şima kurdûn?

Ma ser adir vareno
Welat ma kowt bîn destû
Ma bî yêşîr erebû, ecemû, tirkû
Ziwûn ma girê do, nûmê ma kard vîn
Zê simer ma eşt pêser, vîst bîn çalû

Ma ser adir vareno
Sêr erd ma d', cay ma çîn û
Ho ça mezêl Şêx Seîdî Pîranî?
Ho ça mezêl Seyîd Rîza Dêrsimî?
Ho ça mezêl Yadin Paşayê Çabakçûrî?

Cemal AZIJ**Sebr û Heskerdişê Pîlan****Mistefa ŞAHÎN**

Lajo çewres û pancserre ke wayîrê kar û gureyêkê başî bi, tayê zî bipaye û dewlemend bi, şî ziyaretîya babîyê xo yê heştayserreyî. Her di odaya mêmnan de ronîştî. Hal û xatirê yewbînan persa. Tayê tutan ra, nat û wet ra, hewa ra qisey kerd. Badê lajek demêko derg bêveng mend. No zî nişanê waştîşê wuriştîşê ey bi.

Na hele de qelayêk ameye pacaya ke hetê şomîne de ya, serê şaneşîne de nişte. Qelayê inhawa bêtersî zêde nîyê. Demêko derg uca mende. Rey-rey cayê xo bedilnayêne la kesî ra xo nêpawitê.

Babîyê kalî bi rîyo şên ewnîya qela ra. Çimkî defterê xatirayan amebî vîrê ey. Xo zere de va, "Na hele hela tezerkerdişê serpundeyî ya." Ca de ageyra û lajê xo ra persa va:

- Lajê mi, na çî ya?

Lajekî persêko inayîn û

hende şenik babîyê xo ra guman nêkerdêne. Mat mend la cewab da va:

- Na yew qela ya.

Babîyê kokimî bîneyna ewnîya qela ra. Çend nefesî xorîn-xorîn antî xo zere, wurişt we, balişnaya peyê paştîya xo desteverû kerde. Xorînîya qirike ra bi vengêko tîz hêdîka persa va:

- Na çî ya lajê mi?

Lajekî persê diyin de zî babîyê xo epey ecebîna. Wextêko derg bêveng mend. A ke zere ra ameyêne nêvat la reyna zî va:

- Bawo, na yew qela ya.

A hele de qela cor û cêr şîye û ameye. Ecêb-ecêb têwgêra. Sereyê xo kerd çewt, boça xo ya tît-vîtine mojna dor û dormaleyê xo, qixik-qixik, sey luya feneke kusta.

Babîyê kalî reyna persa va:

- Na çî ya?

Lajek nêşikîya xo, bêsebr bibi û nişka ra cewab da va:

- A yew qela ya. Bîy hîrê dorî

ti mi ra persenî. Gelo vengê mi yeno to?

Extîyarî bi qestî dora çarine zî persa. Lajekî de sebir nêmend, Vengê xo kerd berz, vajvajîya:

- Bawo ti çira inhawa kenî? Bîy çar rey ke ti mi ra eynî perse persenî. Ez cewab dana to. Ti hima ra zî yew çî de israr kenî. Gelo ti sebrê mi ceribnenî?

Babî bi rîyêko şên odaya xo ya rakewtîşî ra bi defterêkê kanî yê yadîgarîye agêra. Şî cayê xo de ronîşt.

Kal verê çimê lajî de mîyanê rîpelanê defterî ra gêra. A hele de çîyo ke gêra, dî. Bi zerrweşîye defter da lajê xo. U va:

- Nê nuşteyî bi vengo berz biwane.

Defter de Wina nuşte bi:

"Ewro lajê mino hîrêserre serê sekuya odaya mêmnan de ronîşte bi, Qelaya vêşane

ver bi paca fir da ameye, pacaya ke ma leweyê aye de bî, aye ser o nişte. Lajê mi tam vîst û hîrê rey mi ra persa va 'Na çî ya?' Mi nêzana ecizbîyayîş yan rincanbîyayîş çî yo. Mi zî tam vîst û hîrê rey o kerd xo verare, lew pana û mi va 'Na yew qela ya?' Persê ey çende masum bî ke qet meperse... Nê persan pîzeyê merdimê vêşanî kerdêne mird. Mi zî mirdîya xo ci ra werd. Heskerdişê ey, ta kezeba mi ra ameyêne."*

Anqara, 15.12. 2011

* Na hîkaye anonîm a.

LWÎ Û KERG*

Tadayox: Şêx Evdirehîm Efendî

Rocekî rocan ra deweki di hewar kot. Şarê dew¹ pêrû remay. Dew miyan di, ca di mend yo (yew) kerg torî des mirçikanî xu ya. Yîn serû lwîyekî peyda bî zehfvêşan. Kerg zehf tersa. Lwî ci rî va:

- Ez kenna tu bwêrî tor mirçikanî tu ya.

Kerg ci rî va:

- Vindir heta hot rojî bîn.

Lwî ci rî va:

- Qey çî?

Kerg va:

- Mirçikî min zehf şenik î.

Lwî zanay dew di çoyek çinyo, vengî xu neykerd, şî. Kerg kot teşwîş. Ters ci rî virazîya, dew ra tor mirçikanî xu veciya. Şî aryî, uca di arwançiyin dî. Kerg kerd hewar, ci rî va:

- Êrû lwîyek mi r' peyda bî. Mi rî va "Ez ti bwêrî (wena)"². Mi ci rî va "Vindir heta hot rocî bîn". Lwî veng nêkerd û şî. Tu i[n]key bocî û tenzîyan hedre ke heta Apê Lwî yenû. Arwançî va:

- Zehf hol beno.³

O wext postî lwî neway çetûrî keno⁴. Arwançî zehfpê weş (zerweş)⁵ bi. Xo hazir kerd (hendirna), kerg rî va:

- Ez ini meydan di yo çal bi-kena, tol bocî û tenzîyan xo tede binimna⁶. Eger Apê Lwî ame, ti yi rêd binê bireqis. Ew tu rî vaco "Hey kergê, kergê, kergê! Ezû tu tor mirçikanî tu biwêrî." Badê ti ci rî vac "Hey Apê Arwançî, bê teber, ti bixo û bocî qendî."

Lwî ame meydan, vendê kerg da. Kerg şî, ci rî va:

- Qabî yi ki ti mi wenî, mi rî weş o ez biney bireqisê.

Lwî va:

- Hol o.

Yi û kerg destî yowbînan gured, kerg ci rî va:

- Mi rî tikê diyêr bik (vac).

Lwî va:

- Hey kergê, kergê, ez i[n]kê tu tor mirçikanî tu ya bwêra.

Kerg va:

- Nobetî min o.

Destî yowbînan gured:

- Ho Apê Arwançî, bê teber, ti bixo û bocî qendî.

Lwî tersa, va:

- Ênû mevac, axir ez tersena. Qıştayîşî yi tamam bi, Apê Arwançî veciya. Bocî û tenzîyan wexto ki lwî dî derhal gured û xeniqna.

Arwançî bi lwî û kerg û mirçikan bî şa.**

Kurmanckiya kelîmanê Kirdkîyan ê cêrînan Celadet Alî Bedirxanî nuşt:

¹ dew: dih

² wena: dixum

³ beno: dibe

⁴ erciyeno: dihêja [hêja ye]

⁵ zerweş: dilxweş

⁶ binimna: veşêrim

* Hewawo ki Celadet Alî Bedirxan nuseno, yê 1932 di na estaneke yew Kurdê Mukrî ra eşnawita û nuşt, dim a yê na estaneke Mela Nezîr û Muhyeddînî rê wenda, yînî zî tadaya (tercume kerda) Kirdkî (Zazakî). Mela Nezîrî tadaya Kirdkîya Sêwregî, Muhyeddînî zî tadaya Kirdkîya Paloy ser. Hewna hewawo Celadet nuseno yê nê tekstî nawitî (misnay) Şêx Evdirehîmî. Nuştîşê Celadeti ra fam beno ki yê serra 1932 yan zî 1933 di na estaneke nawita Şêx Evdirehîmî û beno ki Şêx Evdirehîmî zî Celadeti rê aw deme na tadaya Kirdkî ser. (Bewnî: Celadet Bedirxan, "Zarê Dumilî li Mewlûda Usman Efendî", Hêvî, Paris, hûmar: 2, Gulan 1984, r. 77-83).

Ciniya Celadet Bedirxanê rehmetî Rewşen Bedirxani tekstê na estaneke -tadayey Şêx Evdirehîmî- dawo Ş. Se'îdî, yê zî teslîmê Şiyarî kerdo. Mi semedê çapkerdişî no tekst Şiyarî ra girewt. Ez Şiyar û Ş. Se'îdî rê sipas kena. Orjînalê tekstî ebi destê Celadet Alî Bedirxanî ameyo nuştî. Celadeti verniya tekstî di wina nuşt: "Dumiliya welatê Mirdêsî", "Şêx Evdirehim Efendî". Yanî namey na estaneke (Lwî û Kerg), orjînalê-nuştî di çinêbi, mi pa na. Celadeti aw deme herinda herfa Q di K, herinda K di Q nuşt. Mavajî herinda "kerg"î di nuşt "qerg". Mi estaneke ebi elfaba Kurdî ya ewroyîni nuştî. Key Şêx Se'îdîni ra welatperwer û şehîdê erjayey vejîyay, yînî Kurdan

Şêx Evdirehîm (1897-1937)

birayê Şêx Se'îd Efendî yo. 1925 de beşdarê serewedartîşê Şêx Se'îdî bi. Badê sere-wedartîşê kurdan demeyêk koyan de şer kerd. Dima şî Binê Xete (Sûrîye) û Xoybûnî reyde têkilî rona. 1937 de seba ardimê xoverrodayîşê Dêrsimî Binê Xete ra ame welat, labelê pa bi 16 emba-zanê xo dewa Selata Cêrêne de kewt dame û şehîd bi. (Nevîn & Ayhan Güngör, Navda-rên Kurd, Doz, 2008, r. 142)

rê zaf xizmet kerd, labelê çî heyf ki girdanê nê keyî ra -eke ma yew di mektubanê Şêx Se'îdî nêhesibnî-heta ewro hema hema ki çiyêko nuşte nêmendo. Eke mendo zî mi bi xwi nêdiyo. No tadayey Şêx Evdirehîmî ze îstîsnayêk o, aw semed ra zî hîna erjaye yo.

M. Malmîsanij

** No nuşte "Çira, Kovara Kulturî, Hejmar 4, Stockholm, Kanûna Pêşîn 1995, r. 45-46" de weşanî-yayo.

NAMEYÊ NEBATAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

gula kaskên (Gêl)
gula kutikûn (Çewlîg)
gula zuraye (Pîran)
gula zurayîn (Hênî)
gula qehpikan (Pasûr)
gulçîçege (Gimgim)
gulnesrîne (Gimgim)
gulşîlane (Sêwregî)
mawerda zurayîn (Gêl)
sûrgul (Çewlîg)
sûrguli (Pali)
sûrgule (Dêrsim)

Kurmancî: gula derewîn, gulbej, gulçîçek, gulşîlan, nîsrîna seyana, sîgule
Soranî: nesrîn, gulnesrîn
Goranî: dileq, dilêq, dilîq, gulbax kêwî, gule-segane, wileçermin, wile-tûtî

Latînî: Rosa canina
Tirkî: yabani gül

